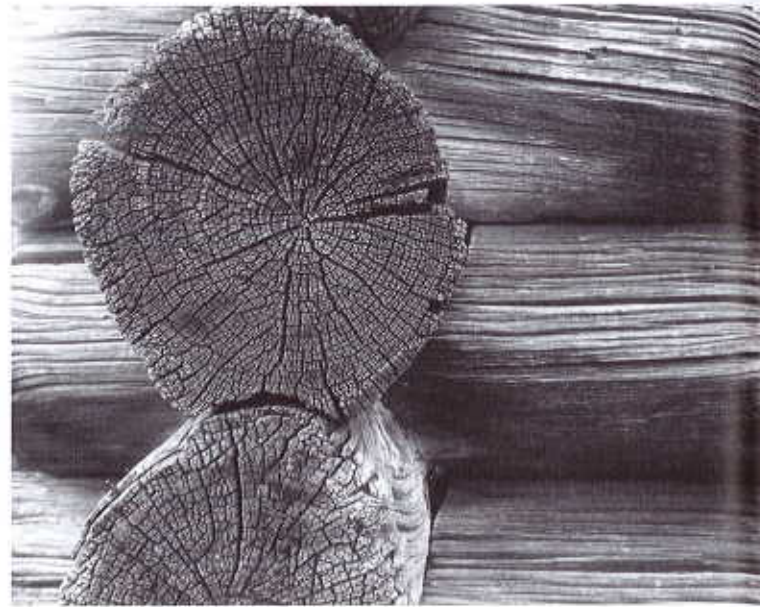

Kontupohjan kirkko. / valokuva: MMA 1993.

Kirkon järeitä hirsikertoja. / valokuva: MMA 1993.

Kirkon pohjoispuoleiset portaat. / valokuva: MMA 1993.

Kontupohjan kirkko tuhopolton jäljiltä elokuussa 2018 / NN

NEITSYT MARIAN KUOLONUNEEN NUKKUMISEN KIRKKO KONTUPOHJASSA

Marina Vituhnovskaja-Kauppala

Kirkko rakennettiin vuonna 1774 Kontupohjan kylään, pienelle niemekkeelle Äänisjärven rannalla. Kontupohja oli silloin vilkas kauppala, jonka kaupallinen merkitys tällä alueella oli varsin suuri. Kontupohjan kautta tuotiin raaka-aineita Petroskoin tykkitehtaalle. Kirkko oli Venäjän korkeimpia puukirkkoja: sen korkeus oli 42 metriä.

Kontupohjan kirkko kuului telttakattokirkkotyyppiin. Kirkon päähuone koostui korkeasta, nelikulmaisesta salvoksesta, jonka päällä oli kaksi kahdeksankulmaista salvosta; ylimmäisen päällä oli telttakatto. Tornin kaulaosan laudoista tehty ”kaulus” sekä teki kirkon siluetista rikkaamman että heitti sadeveden mahdollisimman kauas kirkon seiniltä.

Venäjän puisissa kirkoissa interiööri on harvoin säilynyt, mutta Kontupohjan kirkko oli poikkeustapaus. Interiöörin ainutlaatuisena piirteenä olivat trapesan kaksi mahtavaa pylvästä, jotka muistuttivat pakanallisia maagisia hahmoja – ”elämänpuuta” tai naista, joka suojelee rukoilijaa, Bereginjaa. Tämän aiheen tapaa usein pohjoisvenäläisissä kirjontatöissä sekä muissa kansantaideteoksissa. Lisäksi kirkossa oli säilynyt alkuperäinen korkea ikonostaasi ja monista puolisunnikkaan muotoisista ikoneista koostunut sisäkatto, ”nebo” (ven. taivas), jonka ikonit esittivät Jeesusta ja arkkienkeleitä.

Tutkimus: Vuonna 1926 kirkkoa tutki arkkitehtien ja restauroijien ryhmä (nk. ”Äänisen tutkimusretki”)

kuuluisan restauroijan ja tulevan akateemikon Igor Grabarin johdolla. Tämän kenttätutkimusmateriaalin perusteella kirkko osittain restauroitiin vuonna 1927. Vuoteen 1930 saakka kirkossa pidettiin jumalanpalveluksia. 1950-luvulla kirkkoa restauroitiin vielä kerran, Aleksandr Opolovnikovin suunnitelmien mukaan. Tämän jälkeen tehtiin pieniä kunnostustoimenpiteitä vuonna 1986 ja 1990-luvulla.

Suojelu ja restaurointi: Vuonna 1960 Kontupohjan kirkko sai statuksen valtion suojelukohteena. Siitä tuli osa Kontupohjan maakuntamuseota. 2000-luvun alusta lähtien kirkossa pidettiin ajoittain jumalanpalveluksia. Vuonna 2012 kirkko annettiin käyttöön Kontupohjan seurakunnalle, mutta pappi Lev Bolšakovin mukaan tämä oli vain muodollinen toimenpide, jonka tarkoituksena oli mahdollistaa restauroiminen.¹⁾ Käytännössä kirkko oli museon käytössä; museo järjesti jatkuvan vartioinnin ja asensi palohälyttimet. Vartija päästi turisteja kirkkoon. Vuonna 2015 kirkkotilasta tehtiin asiantuntijaselvitys, jonka pohjalta rakennuksen kunto todettiin epätydyttäväksi. Samana vuonna tieteellisen tutkimuksen ja restaurointisuunnittelun keskuustoimiston (Центральные научно-реставрационные проектные мастерские) asiantuntijan Andrei Boden johdolla laadittiin restaurointisuunnitelma.²⁾ Kirkon restaurointityöt piti aloittaa vuonna 2018, mutta myöhemmin aikataulua siirrettiin eteenpäin.

Tuhopoltto: 10. elokuuta 2018 kello 9.33 Kontupohjan palokuntaan tuli ilmoitus, että kirkko on tulossa. Palomiehet saapuivat paikalle pian, mutteivät ehtineet pelastaa rakennusta, joka paloi hyvin nopeasti melkein kokonaan. Vähän myöhemmin tutkittaessa selvisi, että kirkon oli polttanut 15-vuotias poika, joka kuului saatananpalvojärjestöön. Hän oli valuttanut kirkon pohjoisjulkisivulle viisi litraa bensiiniä ja sytyttänyt kirkon tuleen. Tuhopolttaja löydettiin ja pidätettiin samana päivänä.

Jälleenrakennus?: Karjalan tasavallassa ja koko Venäjän asiantuntijoiden keskuudessa on meneillään keskustelu siitä, pitääkö kirkko jälleenrakentaa (ainutlaatuudesta rakennuksesta on säilynyt enintään 10 prosenttia). Osa restauroijista on sitä mieltä, että kirkko voidaan rakentaa, koska siitä on säilynyt runsas tutkimusmateriaali, mm. mittauspiirustuksia ja valokuvia, joiden pohjalta on mahdollista rakentaa uusi samanlainen kirkko. Restauroija Tatjana Vahramejeva on sitä mieltä, että restaurointi maksaisi vähintään 80 miljoonaa ruplaa (1,2 miljoonaa dollaria) ja vaatisi kahden vuoden työn.³⁾ Toinen asiantuntijaryhmä on sitä mieltä, että raha olisi parempi käyttää muiden ainutlaatuisten puurakennustaiteen muistomerkkien restaurointiin ja säilyttämiseen.

Vuoden 2018 lopussa kirkon jäännösten ylle rakennettiin suojakatos. Samalla ne kirkon osat, jotka olivat säästyneet tulipalossa, siirrettiin varastoon. Huhtikuussa 2019 lehdissä kerrottiin, että Karjalan Tasavallan hallitus oli kääntynyt Venäjän kulttuuriministeriön puoleen ja pyytänyt 6,9 miljoonaa ruplaa kirkon restaurointisuunnitelman laatimista varten. Karjalan Tasavallassa oli jo kerätty lahjoituksina 6,4 miljoonaa ruplaa,⁴⁾ kun suunnitelman laatimiseen on arvioitu tarvittavan

8,3 miljoonaa ruplaa.⁵⁾ Moskova myönsi rekonstruoitisuunnitelman tekemiseen rahoitusta jopa enemmän kuin pyydettiin – 8,3 miljoonaa ruplaa.⁶⁾

Suunnitelman mukaan restaurointisuunnitelman pitää olla valmis vuoden 2019 lopulla.

VD

¹⁾ Radio Svoboda. ”С дыркой в башке и без креста”. Хроника гибели Успенской церкви www.svoboda.org/a/29434034.html, julkaistu 19.8.2018.

²⁾ TASS. ”Подготовку проекта реконструкции сгоревшей церкви в Карелии оценили в 8,3 млн рублей”. <https://tass.ru/obschestvo/6341601>, julkaistu 16.4.2019.

³⁾ BBC News. Русская служба. ”По подозрению в поджоге старинной церкви в Карелии задержан подросток. Он гостил у бабушки”. www.bbc.com/russian/news-45167774, julkaistu 13.8.2018.

⁴⁾ TASS. ”Подготовку проекта реконструкции сгоревшей церкви в Карелии оценили в 8,3 млн рублей”.

⁵⁾ Rambler. ”Жители Карелии собрали больше 6 миллионов рублей на восстановление сгоревшей Успенской церкви”. https://news.rambler.ru/other/41814029/?utm_content=rnews&utm_medium=read_more&utm_source=copylink, julkaistu 4.3.2019.

⁶⁾ Hraniteli Nasledija. <http://hraniteli-nasledia.com/articles/paralleli/nashi-derevyannye-notr-damy/?fbclid=IwAR0NRSaQl20429qazzbA4CqfkIXgda7KYL6XmBVGRTQnxU4lJg7yJmJa54>, julkaistu 23.4.2019. <https://hraniteli-nasledia.com/articles/paralleli/nashi-derevyannye-notr-damy/?fbclid=IwAR0NRSaQl20429qazzbA4CqfkIXgda7KYL6XmBVGRTQnxU4lJg7yJmJa54>, julkaistu 23.4.2019.

Muidenkin Aunuksen Karjalassa 1943 mitattujen kirkkojen nykytilaa selvittävät tiedot on koottu Marina Vituhnovskaja-Kauppala-asiantuntija-avulla.

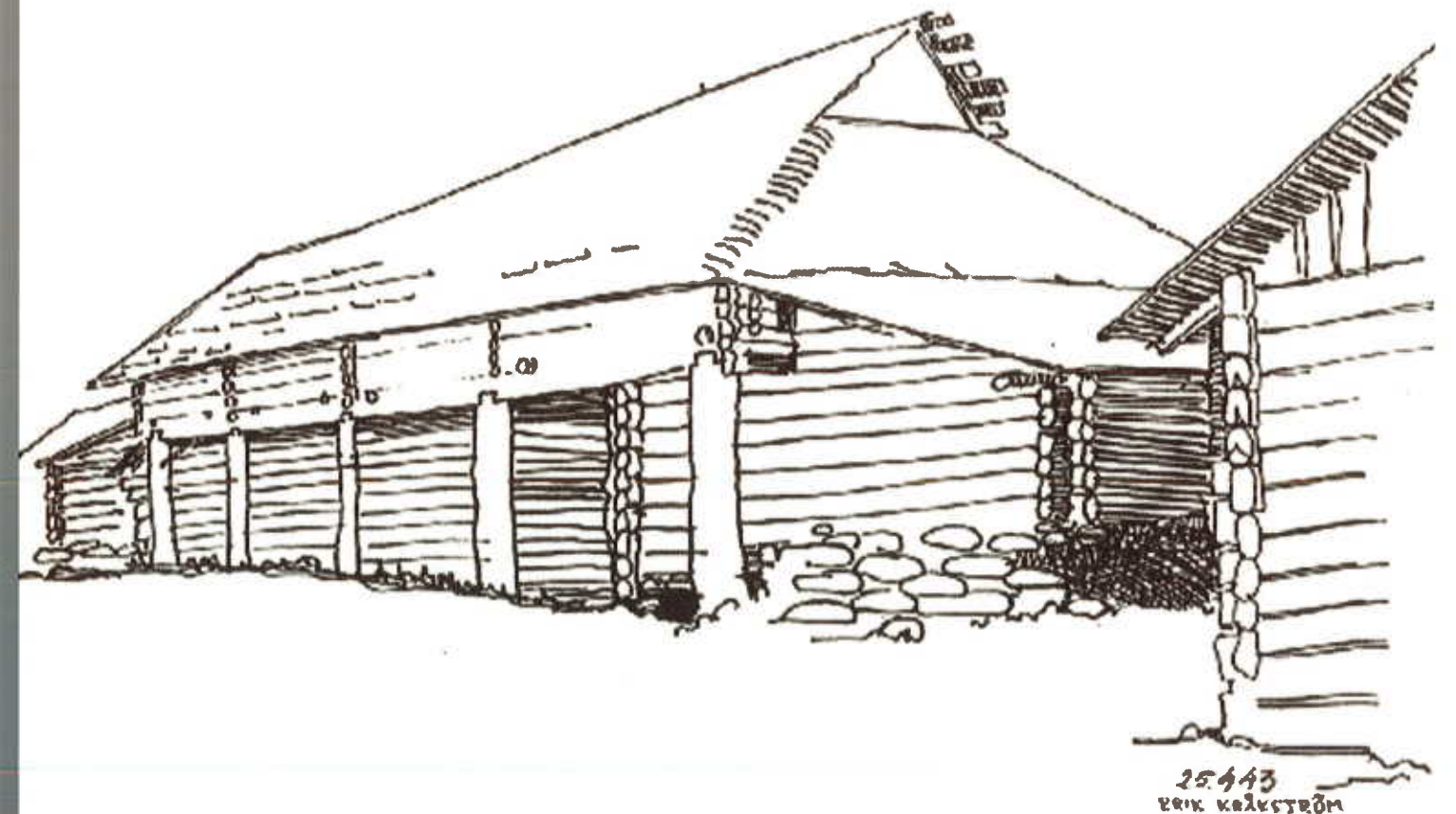
Marina Vituhnovskaja-Kauppala

valmistui Leningradin yliopistosta historioitsijaksi ja taidehistorioitsijaksi. Vuosina 1976-1990 hän työskenteli Kižin ulkomuseossa, viimeiset kuusi vuotta museon varajohtajana. Nyt hän on dosentti Helsingin yliopistossa.

RAKENNUSMITTAUKSIA KARJALOISSA 1894-2001

Kannaksen, Aunuksen, Vienan ja Taipaleentakainen Karjala

• Erik Kråkström 100 vuotta

25443
Erik Kråkström